

PARTS:

Apel·lant : Srs. AT, BT, CT, DT, ET i FT

Procurador : Sra. PMM

Advocat : Sr. ECA

Apel·lant : Sr. GT

Procurador : Sr. CPS

Advocat : Sr. JSC

SENTÈNCIA 088-2020

COMPOSICIÓ DEL TRIBUNAL:

President : Sr. ALBERT ANDRÉS PEREIRA

Magistrats: Sr. CARLES CRUZ MORATONES

Sr. VINCENT ANIÈRE

Andorra la Vella, el 21 de juliol del 2020

En nom del Poble Andorrà.-

Reunida la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia d'Andorra ha vist el recurs d'apel·lació a les actuacions més amunt referenciades.

En la tramitació d'aquestes actuacions han estat observades les prescripcions legals, i ha estat ponent el magistrat **Sr. Carles CRUZ MORATONES**, el qual expressa el parer del Tribunal.

ANTECEDENTS DE FET

Primer.- En data 2.9.19, el Tribunal de Batlles va dictar sentència amb la següent decisió:

“Primer.- No donar lloc a les excepcions aixecades per la representació processal de la part defenent en el seu escrit de contesta a la demanda.

Segon.- *Estimar molt parcialment la demanda interposada per la representació processal dels Srs. AT, BT, CT, DT, ET i FT contra el Sr. GT i condemnar a aquest darrer a abonar:*

*Al Sr. AT l'import de **19.084,70.- euros** en concepte de llegítima, juntament amb els interessos legals des de la data de citació a demanda, a saber, el dia 23 de desembre del 2010.*

*Al Sr. BT l'import de **16.604,34.- euros** en concepte de llegítima, juntament amb els interessos legals des de la data de citació a demanda, a saber, el dia 23 de desembre del 2010.*

*Al Sr. DT l'import de **19.409,01.- euros** en concepte de llegítima, juntament amb els interessos legals des de la data de citació a demanda, a saber, el dia 23 de desembre del 2010.*

*A aquest import se li haurà de **sumar**, o abonar als legitimaris que no han percebut cap import, si és el cas, la part de llegítima suplementària una volta efectuat el càlcul del valor de les divises (10.000.- marcs almenys i 40.000.- francs suïssos) a data 25 de gener de 1981, només tenint en compte el valor en pessetes a l'any 1978 (data de la donació a l'hereu) amb els interessos legals fins a l'any 1981 (data de la defunció) i contravalorat en euros.*

Tercer.- *No efectuar especial imposició de costes processals, havent cadascun dels litigants d'assumir les pròpies i les comunes per meitats.”*

Segon.- Contra l'esmentada resolució, la representació processal dels Srs. AT, BT, CT, DT, ET i FT, així com la representació processal del Sr. GT, han interposat recurs d'apel·lació.

En data 19.12.19, la representació processal del Sr. GT presentat el corresponent escrit de conclusions, i en virtut dels arguments que hi exposa demana que es revoqui la sentència d'instància en els següents:

- Establint que per a la correcta valoració de l'herència líquida del qui fou Sr. PTV, i que ha de constituir la base pel càlcul dels drets legítims dels Srs. *AT, BT, CT, DT, ET i FT* cal que del valor de venda dels béns immobles integrants el cabal hereditari es descompti, en concepte de càrrega modal la diferència entre aquell valor i el de la valoració com d'ús exclusivament agrícola i ramader dels terrenys afectats amb aquest gravamen en el fideïcomís instituït pel causant en el seu darrer i vàlid testament obert que va atorgar en data onze de desembre del 1980 i que fou autoritzat pel Notari Sr. N amb el número 451 del seu protocol d'instruments públics d'aquell any.

- Imposant als Srs. *AT, BT, CT, DT, ET i FT* el pagament de la totalitat de les costes de primera instància amb expressa inclusió dels imports corresponents als honoraris de l'advocat i del procurador així com dels pèrits intervinents.

- Imposar a l'altra part el pagament de les costes de la segona instància del procés, amb expressa inclusió dels honoraris de l'advocat i del procurador.

En la mateixa data, la representació processal dels Srs. *AT, BT, CT, DT, ET i FT* presenta el seu escrit de conclusions, i en mèrits del que hi exposa demana que es revoqui la sentència d'instància i que es condemni a l'altra part al pagament de les costes processals d'ambdues instàncies.

Tercer.- En data 25.2.20, les parts litigants presentaren llurs escrits de contesta a les conclusions reiterant les peticions argumentades en els seus escrits de conclusions.

FONAMENTS DE DRET

PRIMER.- En el present procediment, la part agent, constituïda pels germans *AT, BT, CT, DT, ET i FT* reclama front la part defenent al seu germà *GT* en demanda en la que sosté una petició principal de condemna a pagar el suplement de llegítima de l'herència deferida pel pare de tots ells, *PTV*, de "X" de *P*.

La sentència d'instància estima molt parcialment la demanda en el termes ja transcrits en els antecedents de fet.

Contra tal decisió s'alcen les dues parts.

SEGON.- Antecedents d'interès

- 1) el Sr. *PTV* morí en data 25 de gener del 1981 a *P*, havent atorgat testament obert en la notaria del Sr. *N* en data 11 de desembre de 1980, amb protocol seu d'aquell any número 451. Segons l'esmentat testament, el Sr. *PTV* va instituir hereu al Sr. *GT* i va establir un llegat de llegítima a favor de les Sres. *CT* i *ET* i del Sr. *FT* (clàusula Vuitena) manifestant que la dot i la llegítima dels Srs. *AT, BT* i *DT* ja havia estat satisfeta, ja que en vida del causant, aquest havia efectuat donació a compte de la dot i la llegítima a favor dels esmentats, segons escriptures públiques atorgades en la notaria del Sr. *N1* amb protocols 31 i 30 (dues) de data 21 de gener de 1974 i protocol 580 de 6 d'agost de 1973 (clàusula Setena). A més, el causant va establir un llegat pur i simple a favor dels sis demandants (clàusula Novena).
- 2) El dia 24 de març de 1988, el defenent -com hereu- va lliurar el llegat de llegítima establert a favor dels Srs. *CT, ET* i *FT* i en la mateixa data va lliurar el llegat pur i simple a tots els codemandants, segons escriptures públiques efectuades pel Notari Sr. *N*, amb núm. 731 i 729 del seu protocol. La mare va ser present i va donar la seva conformitat.

- 3) El causant Sr. PTV en el seu testament va designar usufructuària dels béns no afectats per la llegítima ni els llegats a la seva esposa i mare de tots els litigants, Sra. MTP (de casada, MTP). Aquesta Sra. va morir en data no determinada però amb anterioritat al dia 8 de juliol de 2009.
- 4) En el dit testament, el Sr. PTV va instituir hereu de tots els seus béns que conformen el patrimoni de X de P al seu fill primogènit GT i usufructuària de tota l'herència a la seva esposa la qual podia disposar dels diners ingressats en les entitats bancàries, i va afegir:

*“ el seu fill primogènit GT, però li prohibeix de vendre, alienar, empenyar (sic), hipotecar o de qualsevol altra manera disposar o gravar els béns de l'herència, ja que li imposa un fideïcomís subjecte a una **doble condició**.*

La primera és que haurà de cuidar i cultivar la propietat de X com ha de fer un bon pagès. Si a judici de la mare incomplia aquesta condició, haurà de transmetre tota l'herència a aquell dels seus germans varons (sic) que designi la mare, el qual serà fideïcomissari i, a la vegada, fiduciari subjecte a la mateixa doble condició que l'hereu.

La segona és que a la seva mort, haurà de transmetre íntegra la propietat de X que té en fideïcomís a aquell dels seus fills que designarà, amb preferència als varons sobre les femelles, el qual fill i fideïcomissari serà també fiduciari car està gravat per la mateixa prohibició de disposar o gravar els béns de la X i haurà de transmetre-la íntegra a un sol dels seus fills, també amb preferència dels varons sobre les femelles, el qual una vegada li hagi estat transmès el fideïcomís podrà disposar-ne lliurement, sempre que hagi acomplert els vint-i-un anys...

En tot cas el testador vol deixar clarament establert que els béns objecte del fideïcomís no seran adquirits com a lliures fins que arribin a la tercera generació, és a dir, als seus besnéts.

Prohibeix també als seus fiduciaris de treure la quarta trebel·liànica però si el seu primer hereu, en GT, incomplia la primera condició i en conseqüència es produïa la substitució fideïcomissària, tindrà dret a percebre un llegat poc més o menys com el que rebran els altres fills del testador. A aquests efectes el testador fa constar que ja va lliurar-li les sumes de quaranta mil francs suïssos i de deu mil marcs alemanys, el vint-i-dos de juny de mil noucents setanta vuit. Sisena. No obstant la prohibició de disposar que ha estat establerta en la clàusula anterior, en el cas de que ho estimés convenient per als interessos del patrimoni fideïcomitit, l'hereu podrà vendre una o més finques del mateix sempre que compleixi els dos requisits següents:

1er.- Que el preu íntegre obtingut de la venda sigui immediatament emprat en la compra d'altres béns immobles que passaran subrogar-se realment en el lloc dels venuts de forma que la propietat no desmereixi mai,

2on.- Que, a més a més, obtingui el previ acord de la seva mare i usufructuària de tots els béns de l'herència. Morta la mare, l'acord haurà d'obtenir-lo de la majoria dels seus germans, els quals hauran de concorre a l'atorgament de la venda i de la compra immediatament posterior.

Aquesta possibilitat de vendre béns de l'herència per substituir-los per d'altres immobles, desapareixerà un cop hagi mort l'hereu primerament instituït o tots els seus germans.....”

- 5) La mare i usufructuària no va fer ús de la facultat de designar un altre hereu en substitució d'en GT (clàusula de confiança). Tampoc es va donar el cas d'haver de vendre alguna finca, com es preveia en la clàusula Sisena ja transcrita, ni varen existir deutes de l'herència.
- 6) En data 8.7.2009, el Sr. GT va acceptar formalment l'herència davant Notari, un cop morta ja la seva mare.

TERCER.- Objecte d'aquest litigi en la segona instància

Resulta important destacar que l'objecte del litigi en la primera instància no era altra que la reclamació del suplement de legítima i que la part defenent va presentar un seguit d'excepcions que han estat rebutjades en la sentència (prescripció; renúncia al suplement de llegítima; exercici extemporani de l'acció per actuació abusiva i contrària a la bona fe dels demandants; manca d'acció; inviabilitat de les accions per manca de sol·licitud prèvia per manca d'eventual anul·lació total o parcial del fideïcomís) i que ara ja no es reproduïxen en la segona instància.

Pel que fa al fons, ja tampoc es discuteix que la data en la que cal fer valoració del cabal relicté és la del 25 de gener de 1981, mort del causant, ni que la llegítima ve constituïda per la quarta part dels béns relictés i que l'hereu s'integra també en la condició de legitimari. S'accepta la condició d'hereu del defenent i que ja va pagar els legats de llegítima a tres germans que encara no l'havien rebut directament del pare en 1988 (CT, ET i FT) així com un llegat pur i simple a tots els sis demandants en la mateixa data.

Essencialment, les dues parts discrepen per raons oposades a la valoració determinada per la sentència i que suposa impugnar la valoració de la prova pericial com a motiu principal. Posteriorment analitzarem cada recurs amb les seves peculiaritats, però abans farem una consideració genèrica sobre la valoració de la prova pericial.

QUART.- La valoració de la prova pericial

Hem de recordar els següents principis que la nostra jurisprudència ha vingut reiterant conforme que a) la prova pericial no és vinculant per al Jutge, que pot apreciar-la lliurement ; b) quant al dictamen pericial no acredita de manera irrefutable un fet, sinó més aviat el judici personal de

qui l'emet, c) es pot afirmar que els perits no subministren al Jutge la seva decisió sinó que la il·lustren sobre les circumstàncies del cas i li donen una opinió, però aquest pot arribar a consideracions diverses, d) el jutge ha d'indicar les raons per les quals no accepta els arguments especialitzats aportats pel perit i perquè estima incoherents i il·lògiques les seves explicacions; e) sent evident que el jutge no pot incórrer en l'arbitrarietat, haurà de motivar la seva decisió quan aquesta resulti contrària al dictamen pericial, sobretot, quan es decideixi per una de les alternatives de les diverses que hi hagi, i encara més, si és la minoritària i quan es decideixi per un dels dictàmens contradictoris optant pel que li resulti més convenient i objectiu; f) queda, en canvi, dispensat de justificar el seu rebuig quan el dictamen tampoc doni les raons del resultat al qual arribi.

Quant a l'eficàcia probatòria de la prova pericial, la doctrina de la Sala ja ha indicat, de manera reiterada, que la força probatòria dels dictàmens pericials rau essencialment, no en les seves afirmacions, ni en la condició, categoria o nombre dels seus autors, sinó en la seva major o menor fonamentació i raó de ciència. Per això, cal considerar com a prevalents, en principi, aquelles afirmacions o conclusions que estan dotades d'una superior explicació racional, sense oblidar altres criteris auxiliars, com el de la majoria coincident o el de l'allunyament a l'interès de les parts.

En definitiva, la prova pericial ha de ser apreciada pel jutge segons les regles de la sana crítica, sense estar obligat a subjectar-se al dictamen, i com que les indicades regles no estan previstes en cap norma valorativa de prova, això equival, en la majoria dels casos, a declarar la lliure valoració d'aquest mitjà probatori, sense que sigui permesa una impugnació oberta i lliure de l'activitat apreciativa, llevat que el procés deductiu realitzat xoqui d'una manera evident i manifesta amb el raciocini humà o pot arribar-se a un resultat contrari a la perícia amb la valoració conjunta de les altres proves.

CINQUÈ.- Recurs interposat pels germans AT, BT, CT, DT, ET i FT, part demandant.

En un primer motiu s'argumenta l'absència de bona fe en el defenent perquè va trigar molt en acceptar l'herència (8.7.2009) des de la mort del pare (25.1.81); perquè no ha donat l'ús agrícola i ramader que li exigia el testament com hereu fiduciari i s'ha dedicat a importants operacions urbanístiques; lloguer de finques amb altres finalitats que no eren agrícoles; perquè no ha fet inventari; perquè ha disposat de béns sense autorització dels germans i s'ha venut les vaques. En aquest motiu s'exposa el que realment ha dut als germans a interposar la seva reclamació. Resulta palès en la prova de confessió en judici de tots ells. Aquestes raons acabades de relatar tornen a manifestar-se en respondre a les preguntes segona, setena, vuitena i que denoten una disconformitat amb la gestió de l'hereu. Fins i tot, AT, BT, CT i FT coincideixen en la mateixa expressió de que X "era molt gran". I això és coherent en que diversos germans, en respondre les preguntes tercera i quarta, coincideixen en que proposaren durant tots aquests anys en les converses amb en GT que volien un repartiment o un arranjamant respecte els béns de l'herència que era diferent al que havia disposat el seu pare en el testament (alguns germans han precisat que hi havia una proposta d'entrega de 50 milions de pessetes més la resta de la finca Y). És a dir, que la pretensió dels germans era la de que no es conformaven amb les disposicions de darrera voluntat del seu pare i exigien obtenir un repartiment diferent.

Com ja hem ressaltat abans, l'objecte d'aquest plet no és altre que el suplement de llegítima. Per tant, ni es pot qüestionar la conducta de l'hereu fiduciari (qui la podia valorar i substituir l'hereu era la mare gràcies a la clàusula de confiança i no ho va fer) ni encara menys voler-lo sancionar amb la pèrdua del lucre de l'herència, com s'arriba a afirmar en el recurs. L'hereu fiduciari és un autèntic hereu, encara que provisional que pot usar, posseir, i gaudir dels béns del cabal hereditari, fer seves les

rendes dels fruits i els interessos dels béns fideïcomesos i li correspon també l'exercici dels drets polítics de les accions i participacions que tingui de societats mercantils (Fonaments de Dret Privat Andorrà, volum 4, primera edició -anterior al Codi de Successions- pàg. 805 i 806).

Cal tenir present que coneguda la verdadera voluntat dels germans (que pot ser humanament comprensible que en els temps actuals no es concebi la institució d'hereu únic (el primogènit) com es concebia fa quaranta anys en el si d'un context agrícola i ramader, però es sabut que el nostre ordenament protegeix la voluntat del causant i que no pot ser substituïda per altres, llevat d'acords entre ells voluntaris i en la forma jurídica que procedeixi. Òbviament, el pare va voler distingir al primogènit amb major fortuna que a la resta dels germans (com era habitual en certs entorns socials rurals de fa 40 anys) i també li va posar limitacions i obligacions que ha anat acomplint. Però aquesta aparent situació anòmala als ulls de l'actualitat, no pot ser canviada *ex post*.

No es pot recorre a l'argument de la manca de bona fe per no realitzar inventari per part de l'hereu fiduciari perquè el podien obligar legalment a fer-lo (en el temps i forma com es preveu per a l'acceptació a benefici d'inventari segons Codi 6-30,14,22 i constitucions 1 i 3 del Títol VIII del volum I de les *Constitucions i altres Drets de Catalunya* no ho van ni intentar (encara que no el podíem obligar a prestar caució per garantir la seguretat dels béns mobles en tractar-se d'un fideïcomís familiar perquè no ho va imposar el testador, segons Digest 36-3-12 i Codi 6-49,1,6); l'hereu va acomplir amb la seva obligació d'entregar els llegats legitimaris als germans que no l'havien rebut en vida del pare (CT, ET, i FT) així com entregar un llegat pur i simple a tots els germans, com li manava fer el testament.

Un cop fet això, va administrar el cabal hereditari (al marge del seu patrimoni personal) de manera que no va motivar que durant molts anys en vida de la mare, aquesta no hi posés cap inconvenient ni fes ús de la

seva facultat de substituir GT com hereu fiduciari per un altre dels seus germans. Ella sí que podia qüestionar la forma d'administrar l'herència de Casa (o Cal) X i variar la disposició feta pel seu espòs, però no ho va fer en cap moment ni consta que ho expressés de manera fefaent a en GT.

Han reconegut tots els germans que durant més de trenta anys han estat en converses amb en GT per tractar d'arribar a un acord, però ja hem vist que l'acord era per fer un repartiment de l'herència diferent del que havia disposat el seu pare. Però que això no fos acceptat per en GT no es pot titllar ni de mala fe, ni abusi ni per qüestionar de la forma que administra com hereu l'herència rebuda, ni s'ha demostrat que hagi disposat de béns "sense l'autorització o conformitat dels seus germans". Recordem que l'hereu fiduciari té dret a percebre els fruits de l'herència sense que això qüestioni que "l'aprofitament urbanístic" d'aquests quaranta anys no l'hagi afavorit, com és del tot natural, però això no és de la incumbència dels seus germans que no tenen la condició de fideïcomissaris. Això vol dir que entre les compensacions dels béns de l'herència hi ha una indemnització que el Govern ha satisfet a l'hereu doncs la mateixa s'ha vist afectada per l'eixample i rectificació de la CG número 0 (Urbanització U cruïlla amb desviació a P) en el sí d'una cessió obligatòria a tots els propietaris afectats segons la LGTOU com es constata en els folis 1117 i 1127. No es pot dir doncs, que en GT ha disposat d'aquests béns sinó que aquests han resultat afectats pel desenvolupament urbanístic del país i això ha estat un increment de l'herència rebuda.

Els germans tenen dret a la quota legitimària únicament per voluntat del seu pare que així ho disposà, i d'això va aquest litigi, per comprovar si el que han rebut per llegítima és suficient o tenen dret a un suplement.

Tampoc es pot retreure a l'hereu que l'herència l'acceptés formalment a l'any 2009 (després de la mort de la mare) perquè ja l'havia acceptat de manera tàcita quan al 1988 va fer entrega dels llegats a tots els germans que els hi pertocava (*Institucions*, 2-19,6 i *Digest* 29-2-20). També varen

poder interpel·lar-lo amb *l'interrogatio in iure* (Codi 9-19,6) perquè decidís si acceptava l'herència o no i no ho van fer. Destaquem que tots els germans demandants han respost en idèntics termes a la pregunta sisena en el sentit que tots ells viuen a P i que es veuen quotidianament, amb la qual es reforça la versió de l'hereu que durant tots aquests anys han sabut que havien rebut del pare el que aquest havia disposat en el seu testament i que no hi havien altres béns en el cabal hereditari quan va morir, que és el moment que ens interessa. No es poden incloure ara altres béns que hagi obtingut l'hereu durant aquests anys. Després analitzarem la impugnació que fan en el recurs de la valoració de la prova pericial perquè els motius d'impugnació dels agents són coherents amb la idea de que cal ampliar el cabal hereditari al realment existent el 25.1.1981.

En conclusió, a les reiterades imputacions de mala fe i d'abús que se li dirigeix en el recurs, no responen a la realitat. L'hereu fiduciari ha respost a les seves obligacions envers els seus germans (amb el matís de que la sentència d'instància li imposa pagar un suplement de llegítima a alguns d'ells), però no se li pot exigir que faci donació d'altres béns de l'herència o que compensi la desproporció entre la quarta part de llegítima per tots els germans (inclòs ell mateix) i les tres quartes parts de l'herència (tot i el gravamen del fideïcomís que després tractarem en veure el seu recurs) i els seus fruits durant tots aquests anys. Els Tribunals no podem imposar la generositat a cap litigant.

SISÈ.- En aquest motiu de valoració de la prova pericial, considera la part recurrent i agent que cal ampliar el contingut del cabal amb més béns, inclosos béns posteriors a la mort del causant. Començant per casa Z (Z) que va ser valorada pel perit Sr. R cal reiterar el que ja raona la sentència d'instància, aquesta propietat va ser inclosa en capítols matrimonials de 1867 en favor d'una germana del pare (PTV) a resulta dels capítols matrimonials atorgats en data 28 de juliol de 1867, segons consta al foli

1508 i següents d'aves, que el Sr. PTV consignà a carta de gràcia *“aquella casa y hort contigu”* i *“la era y lo estable de dal á baix”* situada al carrer L per raó del matrimoni de la seva filla amb el Sr. PM, i per tal de *“pagar y satisfacer á la mateixa Bonaventura sa filla tots los drets de lilegítimas, paterna y materna, suplement de estas, part de creix y demes a á ella corresponent en los bens de sos pares, librement li dona la quantitat de quatre centes cinquanta lliures Bars. Y la roba que constara en una llista; Pagadoras tot lo dia present, de que ab lo present ne firma Apoca y per no tenir diner efectiu li assigna y consigna á carta de gracia: (...)”*.

Però, com diu la sentència d'instància, aquest bé (la Casa Z) ja va sortir del patrimoni en el moment d'efectuar-se l'assignació a carta de gràcia i, per tant, en el moment del 25.1.81 no estava entre els béns del cabal relict. Altra cosa és que pugui ser un actiu contingent que ja està judicialitzat des de fa molts anys, però això no ha d'afectar al còmput de la lilegítima.

Pel que respecte la T ja reconeix la part recurrent que és un patrimoni que prové de l'herència del Sr. ATV, és a dir, del germà del testador amb la qual cosa resulta aliè al present litigi, però insisteix la part recurrent en que s'inclogui en el cabal relict perquè els fills dels recurrents només s'han beneficiat en menor mesura de les beques i ajuts als estudis (com es reconeix en el recurs), a diferència dels fills d'en GT. Aquest argument cau pel seu propi pes, doncs només són béns del causant i testador que aquí ens interessa i, a més, els beneficiaris de la Fundació no són objecte d'anàlisi en aquest procediment.

Pel que fa als suposats dipòsits que en el moment de la mort el causant disposés en R i RR que no han pogut ser acreditats pels demandants perquè aquestes entitats han contestat que no en tenien documentació, cal repetir que els demandants no es poden queixar perquè el transcurs del temps ha impedit tenir-ne constància documental atès van poder demanar en el seu moment al germà hereu que fes inventari i no ho van

fer, i tampoc poden passar per alt que els diners existents en els comptes varen ser disposats pel testador en favor de la seva esposa i usufructuària.

Pel que fa al valor de les accions considera la part recurrent que han de ser valorats a preu de mercat actual (2010) que no han pogut fer valorar perquè han renunciat a la pericial pel seu cost (demanen que fixi un valor el Tribunal de manera "equitable"), però el que pretén la part és de nou incorporar tots els dividends dels 30 anys següents que ja hem reiterat que són els fruits de l'herència i que pot fer seus l'hereu fiduciari.

I el mateix cal dir de la indemnització satisfeta pel Govern per les cessions dels propietaris -obligades per llei- que es veien afectats per servituds, i afeccions urbanístiques molt posteriors a la mort del causant.

En conclusió, el cabdal hereditari és el que ha determinat amb precisió i de manera molt raonada la sentència d'instància.

SETÈ. El següent motiu del seu recurs és la valoració de la prova pericial que ha fet el Tribunal d'instància. De fet el raonament essencial dels agents és que cal estar a la seva pericial, sense una crítica als raonaments del Tribunal d'instància a la valoració exhaustiva i detallada que ha realitzat. Això ve reforçat pel fet que cap de les dues parts va voler fer observacions a la perícia judicial (foli 1003), la qual cosa encara resulta més sorprenent.

Hem de començar per dir que hi ha hagut bàsicament tres pericials pels béns immobles. Una presentada per l'agent (VA, folis 123 i seg.); l'altra aportada per la part defenent (TX, folis 247 i seg.) i finalment la prova pericial judicial duta a terme pel Sr. AG (folis 910 i seg.).

La sentència d'instància a partir de la pàg. 19 fa un anàlisi comparatiu

exhaustiu de les tres pericials que compartim plenament i que donem per reproduïdes en la seva integritat. En efecte, la principal objecció de la prova pericial emesa per VA rau que en què utilitza el mètode de regressió per valorar totes les finques i bordes. Ja diu el propi informe que no és el mètode ideal (mètode residual pels valors d'obra nova i mètode comparatiu per a les bordes i edificacions) i, aleshores, empra el mètode regressiu que consisteix ““(…) *partint de la situació urbanística actual reflectida en les ordinacions en vigor i aplicant les fòrmules de regressió escollides(…)*”. Com molt bé afirma la sentència d'instància les ordinacions en vigor actualment tampoc haurien d'ésser un paràmetre per tal de valorar els terrenys i finques a l'any 1981. Efectivament aquest mètode resulta invàlid des del moment que incorpora totes les vicissituds que els béns hagin estat transformats des de l'any 1981 quan això forma part de l'evolució dels béns heretats pel Sr. GT fins a dia d'avui, bé més exactament fins al 2010 que es la data de l'informe. Amb aquest mètode s'inclouen tots els increments de valors que els ha afectat amb la transformació del país en els darrers 29 anys següents a la mort del pare (aprofitament urbanístic, en paraules dels recurrents) i aplicar-li els coeficients reductors de l'IPC, cosa que resulta inacceptable des del punt de vista analític. Han de quedar al marge de l'avaluació del cabal relict de 1981 els aprofitaments urbanístics posteriors; les rendes dels lloguers posteriors; els dividendes obtinguts; els interessos percebuts; els ajuts; les compensacions i les indemnitzacions, els quals el recurrent ja reconeix que serien “equiparables” als fruits de l'herència, oblidant que aquests corresponen a l'hereu fiduciari, com ja hem dit. Com ho seria si per qualsevol causa resultés que el patrimoni actual s'ha empobrit i pretengués l'hereu fer la valoració partint d'aquests paràmetres. Aquesta manera d'enfocar l'anàlisi només coincideix amb la finalitat dels germans de fer un nou repartiment a la vista de l'estat actual dels béns que actualment és hereu el seu germà GT, però com a mètode de trobar el valor del cabal hereditari al 1981 no és vàlid.

Per contra, les altres dues pericials han pogut aplicar el mètode

comparatiu i de cost però ens centrarem a la pericial judicial perquè resulta obvi que és la que ha d'impugnar la recurrent en resultar la decisiva en la decisió judicial i que al mateix temps la de TX és inferior en la valoració global (2.809.041€) a la del Sr. AG (pàg. 21 i seg. de la sentència) que és de 3.163.750,79€. Aquest perit ha aplicat el mètode comparatiu per a trobar el valor a l'any 1981 dels béns immobles (el mètode de càlcul estàtic l'ha emprat als valors de 2006) Com es pot comprovar les valoracions de TX i la de AG són properes en el seu valor final i molt allunyades de la obtinguda per VA la qual no ha sabut aplicar el mètode comparatiu de l'època (1981) cercant els valors dels terrenys de similars característiques i els preus de la Cambra de Comerç de la mateixa època i respecte els béns immobles han buscat una referència normativa objectiva. També resulta important destacar que la pericial judicial és més completa en avaluar també més finques i s'ha pogut entrevistar amb les dues parts cosa que li dona una autoritat més sòlida i imparcialment objectiva que qualsevol pericial de part. En conclusió, reiterem que compartim plenament la valoració crítica de les pericals que efectua la sentència d'instància i confirmem aquesta valoració.

Això inclou tant la valoració que es fa de les accions, segons l'única pericial del Sr. L, i també la determinació de com cal valorar les divises lliurades en vida pel testador al seu fill GT com a contraprestació a la renúncia imposada a reclamar la quarta trebel·liànica (i no en forma de sou, com algun dels germans ha expressat, i d'altres de les seves respostes es conclou que no coneixien el motiu de l'entrega d'aquestes divises). Aleshores, els 40.000 CHF i els 10.000 DM que li varen ser lliurats pel seu pare en 22.6.1978 ha de ser avaluats a l'any 1981 més l'interès legal fins la mort del causant, però no amb els interessos que hagin suposadament meritat durant els 30 anys següents com es postula doncs això serien els fruits de l'herència que té dret a fer seus l'hereu fiduciari mentre no es produeixi el trànsit al fideïcomissari. En definitiva, els recurrents volen substituir el criteri imparcial i objectiu del jutjador pel seu propi. I afegeixen fins i tot en el recurs la petició de "quanties

indeterminades” a més de la valoració del seu perit (pàg. 21 del recurs) i fan una agosarada aproximació del valor del cabal relicte de 20 milions d'euros, tot i que la seva pètitia del recurs és la de la demanda.

En conseqüència, la disposició de que es calculin aquests interessos en la forma disposada per la sentència d'instància en fase d'execució ha de ser també confirmada.

VUITÈ. Costes de la instància i del recurs

En el seu darrer motiu demana la imposició de les costes en les dues instàncies a la part defenent per mala fe. Ja hem dit que no hem vist cap mala fe en la part defenent sinó la defensa dels seus interessos i el compliment de la voluntat paterna en relació a les disposicions dels seus béns després de la mort. Ningú va mostrar discrepàncies en el compliment del testament per part de l'hereu fiduciari i aquest va acomplir les seves obligacions i ningú li ha imputat durant gairebé trenta anys que no ho hagués fet bé i això que es tractava d'un fideïcomís familiar sotmès a una condició que la mare podia haver avaluat negativament i haver substituït l'hereu per un altre germà, gràcies a la clàusula de confiança que el seu espòs la va honorar.

El que ha esdevingut és que els germans que no s'han vist afavorits en major mesura per la disposició de darrera voluntat del pare, ara cerquen una compensació que revisi aquesta darrera voluntat, però això jurídicament no és possible.

En resultar desestimat el recurs procedeix imposar les costes per ell generades a la part recurrent, de conformitat amb el que disposa el Codi 7,51,5.

NOVÈ. Recurs del Sr. GT

El recurs de la part defenent es centra en dos motius. El primer d'ells en impugnar la valoració dels béns relictos que es recull en la fonament VI de la sentència (malgrat no haver demanat aclariments a la pericial judicial, foli 1003). El segon, en relació a les costes de la instància.

Pel que fa al primer motiu és que demana que es tingui en compte la càrrega modal que comportava per l'hereu destinar els béns relictos immobles a l'ús agrari i ramader i això ha de comportar que la valoració dels béns a la data de 25 de gener de 1981 es faci tenint en compte aquesta finalitat. Destaca que no contradiu els arguments que la sentència dedica a aquesta pretensió en el darrer paràgraf d'aquest fonament jurídic al gravamen de la fidúcia i la referència a la cautela compensatòria o benefici de deliberar durant un termini de nou mesos (*spatium deliberandi*, Codi 6-30-22) que li suposa a l'hereu el dret d'opció entre acceptar l'herència amb la fidúcia o bé renunciar a ella per optar en percebre exclusivament la quota legitimària que li pertoca com a fill.

Si l'omissió de la més mínima referència a l'argumentació de la sentència ja mereixeria el seu rebuig, afegirem algunes consideracions més.

El que està pretenen l'hereu és que deduïm com a passiu del cabal hereditari aquelles obligacions que li imposa el testador i després causant per descomptar el seu valor (que ni tan sols precisa quantitativament en el seu recurs) com si tots els fruits de l'herència que ha percebut hagin estat conseqüència directa d'una activitat exclusiva agrícola i ramadera. Ja hem vist abans com molts dels fruits ho han estat derivats precisament d'aquesta classe d'activitat no perquè no hagi volgut practicar-la sinó per l'esdevenir del país que des de 1980 ha sofert una notable transformació en tots els àmbits, socials, econòmics principalment. Seria clarament una contradicció no incloure els fruits que ha obtingut com hereu en el còmput per determinar la quota legitimària, però alhora descomptar "la càrrega modal" de tenir que gestionar el cabal hereditari "com un bon pagès".

La referència a l'article 222 del vigent Codi de Successions que no és aplicable per raons de temporalitat, tampoc seria encertada doncs precisament en el seu apartat 3 ja especifica que si existissin dubtes sobre si el testador ha imposat una condició o un mode o una simple recomanació, es dona preferència al mode o a la recomanació. En el cas present en el testament que hem transcrit parcialment hem pogut comprovar que no hi havia cap dubte de que estava imposant una condició i no un mode o càrrega modal.

En qualsevol cas, resulta determinant que el recurrent no ha sabut quantificar de cap manera en el seu recurs quin valor seria el que caldria descomptar del que ha fixat el Tribunal d'instància pels béns relictos, per la qual cosa no es pot deixar a criteri discrecional del Tribunal d'alçada la seva determinació perquè deixaríem en clara indefensió a la part contrària.

El motiu no pot reeixir.

DESÈ. El segon motiu del seu recurs el vincula directament a la sort del primer motiu, la qual cosa ja hem vist que ha estat negativa pels interessos del recurrent i per això també aquest motiu ha de fracassar.

Però la seva referència a que hi ha hagut part dels agents que no han vist reconegut el seu dret a suplement de l'legítima (CT, ET i FT) i per això haurien de suportar les costes de la instància, hem de dir que tots els germans han litigat sota la mateixa representació causídica i amb la mateixa direcció lletrada amb la qual cosa no es pot fer una distinció d'interessos entre ells en matèria de costes i per aquesta raó han de seguir tots la mateixa sort (en aquest cas el de no imposició de les costes per estimació parcial de la demanda).

El motiu ha de decaure i el recurs ha de ser desestimat.

ONZÈ. En resultar desestimat el recurs del Sr. GT procedeix imposar les costes per ell generades a la part recurrent, de conformitat amb el que disposa el Codi 7,51,5.

Vistos la legislació vigent i els Usos i Costums aplicables al present cas, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, ha pres la següent

DECISIÓ

DESESTIMAR els recursos d'apel·lació interposats per la representació processal dels Srs. AT, BT, CT, DT, ET, FT i per part del Sr. GT contra la Sentència dictada per l'Hble. Tribunal de Batlles en data 2 de setembre de 2019, que confirmem íntegrament.

Imposem el pagament de les costes causades en aquesta alçada a les parts apel·lants.

Aquesta resolució és ferma i executiva.

Així per aquesta nostra resolució, de la qual en serà tramés testimoni a la Batllia, per al seu coneixement i als efectes escaients, definitivament jutjant, ho pronunciem, manem i signem.-